

ቱቢርኩሎሲስ: ቲቢ (ዓባይ ሰዓል): ሓበሬታ ንሕመማት (2016-05-03)

ብሓካይም ምክልኻል ለበደ ዚወሃብ: ቁጽሊ ሓበሬታ ሕመም ለበደ

እዚ ሓበሬታ ንምንታይ ኣድላዩ፤

ቲቢ ስለ ዘሎካ ወይ ከም ዘሎካ ስለ ትጥርጠር ሕክምና ከድልየካዮ። እዚ ቁጽሊ ሓበሬታዚ ከኣ: ብዛዕባ ቲቢ: ከመይ ኢሉ ከም ዚሓውን እንታይ ምግባር ከም ዘድልየካን ዚነግር ሓበሬታ ዝሓዘዮ።

ቲቢ እንታይዮ፤

ቱቢርኩሎሲስ (ቲቢሲ ወይ ቲቢ ተባሂሉውን ይጽዋዕዮ) ማይኮባክተርያም ቱቢርኩሎሲስ (*Mycobacterium tuberculosis*) ተባሂሉ ብዝጽዋዕ ባክተርያ ዚለዓል ሕመም ረኽሲዮ። ዚበዝሕ እዋን ነድሪ ሳንቡእ የምጽእዮ። ግን ካልእ ክፍሊ ኣካላት ከም ጽኪ: ሎቕታ ሳንቡእ: ዓጽሚ: ሓንጐል ወይ ከግሊት ከይተረፉ ይትንከፉዮም። ምልክታት ሕመም ዚበዝሕ እዋን ድሕሪ ለበደ ነዊሕ እዋን (ኣዋርሕ ወይ ዓመት) ምስ ሓለፊዮም ዚቀላቐሉ። ኣብ ቁልዑ ወይ ድኹም ናይ ምክልኻል ዓቕሚ ኣብ ዘሎዎም ሰባት ግን እቲ ሕመም ቀልጢፉ ማዕቢሉ ከበደ ሳዕቤን ኪህልዎ ይኽእልዮ።

ቲቢ ከመይ ኢሉ ይለግበካ፤

እቲ ሕመም: ኣብ ሰናብ-ኣም ወይ ኣብ ሻምብቆ ትንፋሶም ቲቢ ካብ ዘሎዎም ሰባት ኪመሓላለፍ ይኽእል። ኣብ ውሽጢ ዝሓደ ዝሓመመ ሰብ ኪስዕል ከሎ: ካልእ ሰብ ነቲ ባክተርያ ዝሓዘ ንግብ ብኣየር እንተ ኣስተንፊስዎ ኪመሓላለፍ ይኽእል። ቲቢ ቀድሞ-ቀዳድም ምስ ሰብ ብምቅርራብን ንነዊሕ እዋን ኣብ ዚግበሩ ርክባትን ይላገብ። በዚ ምኽንያትዚ: ኣብ ሓደ ዝሓመመ ሰብ ዚቕመጡ ዚበዝሕ እዋን ነቲ ሕመም ይቃልዑ። ወለዲ ንደቆም ከላግቡሎም ይኽእሉ፤ ናይ ቀረባ ኣዕሩኽ/መሓዘትውን ኪለግቦም ይኽእል። ኣብ ሓጺር እዋን ዚግበሩ ወይ ነዊሕ ኣብ ዘይጸንሑ ርክባት ንኣብነት ኣብ ስራሕ ወይ ቤት ትምህርቲ: ሰብ ኪለግቦ ክሳብ ክንድቲ ልሙድ ኣይኮነን።

ሕመም ቲቢ ከም ዘሎካ ብምንታይ ይፍለጥ፤

ልሙዳት ሳዕቤናት ሕመም ቲቢ: ሚዛን ምንካይ: ነዊሕ ዚጸንሕ ሰዓል: ለይቲ ምርሃጽ ረስንን እያቶም። እቲ ንሳዕቤን ሕመም ዚውስን: እቶም ሕመም ዘላዕሉ ባክተርያ ዚርከብዎ ክፍሊ ኣካልዮ። ቲቢ ኣብ ሻምብቆ ትንፋስ ዚበዝሕ እዋን ዝተናወሐ ሰዓል የላዕል። ካልእ ሳዕቤን: ከም ሕበጥ (ኣብ ጽክታት): ወይ ቃንዝ (ቲቢ ኣብ ዓጽሚ ወይ ከብዲ) ምጥቃስ ይከኣል። ምልክታት ሕመም ቲቢ: ንውሓት ሕመም ኣብ ግምት ኣእቲኻ: ካብ ሰብ ናብ ሰብ ኪፈላለዩ ይኽእሉ - ካብ ምልክት ዘይብሉ ክሳዕ ጽኑዕ ምልክት ሕመም።

ቲቢ ማዕረ ክንደይ ይላገብ፤

ቲቢ ሳንቡእ ዘሎዎም ሰባት: ማለት ኪስዕሉ ከለዉ ኣብ ዚህብዎ ቅምሶ ባክተርያ ዚርከቦም: ቅድሚ ሕክምና ምጅማሩ ኣዘዮም ሕመም ከላብዑ ይኽእሉ። ተላባዕነት ሕመም ቲቢ: ድሮ ኣብተን ፋልሞት ሰሙናት ሕክምና ቀልጢፉ ይንኪ። ካብ ሳንቡእም ወይ ካብ ሻምብቆ ትምፋሶም ወጻኢ ኣብ ካልእ ክፍሊ ኣካል ቲቢ ዘሎዎም ከላግቡ ኣይክእሉንዮም። ቲቢ ዘሎዎም ዕሸላት ቁልዑ ዳርጋ ፈጺሞም ኣየላግቡን። ቲቢ ብኸዳን ወይ ብኸልእ ነገራት ኣይላባዕን። ቲቢ ኣብ ደገውን ካብ ሰብ ናብ ሰብ ኣይመሓላለፍን።

ቲቢ ሓደገኛ ድዩ፤

ሕመም ቲቢ ሕክምና እንተ ዘይተገኘሉ: እቶም ባክተርያ ንኸልእ ክፍሊ ኣካል ልሒሞም ኬጥቅዑ ይኽእሉ። ሕክምና ዘይተገበሮ ሕመም ቲቢ: ጽኑዕ መጥቀስቲ ከምጽእ: ስሕት ኢሉውን ናብ ሞት ኬብጽሕ ይኽእልዮ። ዕሸላት ቁልዑን ድኹም ዝበለ ናይ ምክልኻል ዓቕሚ ዘሎዎም ሰባትን: ብቲቢ ብጽኑዕ ኪሓሙ ኣብ ዓቢ ሓደጋ ይርከቡ። ኣብ ሻምብቆ ትንፋሶም ቲቢ ዘሎዎም ሰባት ንኸልእት ኬላግቡ ይኽእሉ።

ቲቢ ከመይ ኢሉ ይሓዋ፤

ሕግም ቲቢ፡ ነቶም ሕግም ዘላዕሉ ባክተርያ ዚቐትል መድሃኒት ብምውሳድ ሕክምና ይግበር። ሕክምና ቲቢ ዝተናወሐ መስርሕ'ዩ፤ ንኣያሎ ኣዋርሕ ከኣ ይቐጽል። እቲ ሓኪም ዚህበካ ሕክምና ምኽታል ኣዝዩ ኣገዳሲ'ዩ። ሓደ-ሓደ መድሃኒታት ብጥሙይ ከብዲ (ዚበዝሕ እዋን ሓደ ሰዓት ቅድሚታ ቀርሲ) ይውሰዱ። ንሕክምና ዚወሃበካ ከኒና ከይዘለልካ ምውሳድ ከኣ ከምኡ ኣገዳሲ'ዩ። ንመምርሕታት ሓኪም ተኸተል። ኣብ ሕክምና ሸለልታ ምርኣይ፡ ባክተርያ ንመድሃኒት ተጻወርቲ ኪኾኑ ኪሕግዞም ይኸእል'ዩ፤ ሳዕቤን ናይ'ዚ ኸኣ፡ እቲ ሕክምና ጽንክር ይብል። መድሃኒት ቲቢ ናጻ'ዩ፤ ከምኡ'ውን እቲ ንኸትትል ዚግበር ምብጻሕ ሓኪም።

ምንጪ ሕግም ምንዳይ - እንታይ ማለት'ዩ፤

ሕክምና ኪግበረሎም ምእንቲ፡ ቲቢ ዘሎም ሰባት ኣናዲኻ ምርካብ ኣዝዩ ኣገዳሲ'ዩ፤ በቲ ሓደ መዳይ ናይ መጉዳእቲ ሓደጋ ንምንካይ (ኣብ ላዕሊ ተመልከት)፤ በቲ ኻልእ መዳይ ከኣ፡ እቲ ሕግም ናብ ብዙሓት ከይላባዕ ንምክልኻል። ስለዚ፡ ቲቢ ዘሎካ፡ ምስ መን ብሓደ ትቐመጥ ከም ዝነበርካ፤ ወይ ምስ መን ከም ዝነበርካ፤ ንመን ኣላጊብካ ክትከውን ከም ትኸእል፤ ወይ መን ኣላጊቡልካ ኪኸውን ከም ዚኸእል ብዝምልከት ግድን ክትሕብር ኣለካ። ሓደ ሰብ ምልክት ሕግም ዘይረኣዮ ክነሱ፡ ግን ቲቢ ዝለገቦ ኪኸውን ይኸእል'ዩ።

ቲቢ ኣብ ሕጊ ምክልኻል ሕግም ለበደ እቱውዮ - እሞ እንታይ ማለት'ዩ፤

ቲቢ ምስ ሓዘካ፡ ንኻልእ ሰብ ናይ ምልጋብ ሓደጋ ብዘየእቱ ኣገባብ ግድን ክትነብር ኣለካ።

ቲቢ ዘሎካ፡ ወይ ከይህልወካ እትጥርጠር፡ ሓኪምካ ንዝህበካ መምርሕታት ኣደብ ግድን ተኸተልካ ክትከይድ ኣለካ፡-

- ተላጋቢ ዝኾነ ሕግም ቲቢ ዘሎካ፡
 - ኣብ ሆስፒታል በሰገዳድ ክትሕከም ትኸእል ኢኻ
 - ክሳብ እቲ ሕክምና ካብ ሕግም ናጻ ዚገብረካን ክሳብ ሓኪምካ ደጊም ናብ ካልእ ሰብ ከተላግብ ኣይትኸእልን ኢኻ ክሳብ ዚብለካን፡ ናብ ስራሕ፡ ናብ ቤት ትምህርቲ ወይ ናብ ንጥፊታት ትርፌ-ግዜ ክትከይድ ኣይፍቀደካንዮ።
- ሓኪም ቁጻራ እንተ ሂቡካ ግድን ክትመጽእ ኣለካ።
- ገዛ ትግዕዝ እንተ ኾይንካ ግድን ንሓኪምካ ክትሕብር ኣለካ።

ንስኻ ጌጋዮ ትብሎ መምርሒ ኣደብ እንተ ተዋሂቡካ፡ ኣብቲ ትቐመጡ ላንድስቲን ምስ ዘሎ ሓኪም ምክልኻል ለበደ ርክብ ክትገብር ትኸእል ኢኻ።

ተወሳኺ ሓበሬታ ትደሊ፤

ተወሳኺ ሓበሬታ ብዛዕባ ቲቢ ኣብዚ ዚስዕብ ኣድራሻ መርበብ ኢንተርኔት ኣሎ፡-

www.1177.se
www.folkhalsomyndigheten.se